

Møre og Romsdal
fylkeskommune

Riksantikvaren
Pb. 1483 Vika
0116 OSLO

Dykkar ref:	Dykkar dato:	Vår ref:	Vår saksbehandlar:	Vår dato:
		132377/2019	Kristoffer Dahle, 71 28 03 29	11.11.2019

Fremjing av dispensasjon etter lov om kulturminne § 8.4 gjennom godkjenning av reguleringsplan for E39 Vik-Julbøen, Vestnes kommune - ID nr. 262879, 262882, 262884, 262886 og 262887

Statens Vegvesen har utarbeidd eit forslag til reguleringsendring av reguleringsplanen for E39 Vik-Julbøen i Vestnes og Midsund kommune. Formålet er å optimalisere plasseringa av ein undersjøisk tunnel. Dette brevet omhandlar berre den delen som er i Vestnes kommune.

I samband med planarbeidet blei det i 2019 gjennomført arkeologiske registreringar i det utvida planområdet, der det blei påvist fire kolframstillingsplassar og ei muleg tjæremile/aktivitetsområde (ID 262879, 262882, 262884, 262886 og 262887). Dette er funn som i stor grad svarar til funn som blei gjort i samband med utforminga av gjeldande plan i 2015-2016. Ein del av desse blei verna som del av eit større kulturmiljø, medan mange vart dispensert. Vi viser her til dispensasjonen for ID 162604, 213551, 213552, 214083 og 215411 frå 2016, og føreset at denne vert vidareført.

Tiltakshavar ønsker at det vert søkt dispensasjon etter kulturminnelova § 8.4 for alle lokalitetane. Ut frå ei samla vurdering finn vi å kunne tilrå at ein slik dispensasjon vert innvilga, med vilkår om arkeologisk utgraving av samtlege lokalitetar.

Saksgangen

24.06.2019 Varsel om utviding/reguleringsendring
25.06.2019 Fråsegn - krav til arkeologisk registrering, inkl. budsjett
23.09.2019 Fråsegn etter ferdig registrering
31.10.2019 Offentleg ettersyn – E39 Vik Julbøen (vedlegg 1-3)
11.11.2019 Førebels fagrapport (vedlegg 4)

Planstatus

Delar av området blei regulert i 2016, men ingen av kulturminna eller kulturmiljøa som blei regulert til vern (H730/H570) er teke med i denne endringa. Det er fem kulturminner som det blei gitt dispensasjon for i 2016 -162604, 213551, 213552, 214083 og 215411

Det nyregistrerte området ligg som LNF-område i kommunedelplanen.

Skildring av området – tiltaket.

Planområdet ligg på Nerås, på austsida av Tomrefjorden i Vestnes kommune. Området er skogkledt, og består av mykje myr, men med tørrare rabbar. Utvidinga av planområdet dekkjer den nordvestre delen av den nye endringsforslaget, mot Bolungneset. Her er det også ein liten bit med relativt nydyrka jord.

Planen legg opp til å optimalisere plasseringa av ein undersjøisk tunnel etter fleire utførte undersøkingar av bergoverflata. Med dette oppnår man både mindre total stigning og innkorta

tunnellengde. Botnpunktet er heva med 30 meter og lengda korta inn med ein kilometer. Driftsvegar er tilpassa ny lengde.

Registrerte kulturminne

Arkeologisk registrering blei gjennomført av Einar Kristensen sommaren 2019, og det blei påvist fem nye automatisk freda kulturminne:

1) Kolframstillingsanlegg, Lok 1, Neråssetra, ID 262879

Kolframstillinganlegg under flat mark frå sein vikingtid, med tjuknad på 20 cm og utbreiing på om lag 6x4 meter. Innanfor dette området er det ein konsentrasjon i ein diameter på 2 m. Det blei tatt ei kolprøve, og bjørk blei datert til 950-1032 e.Kr. Lokaliteten er ikkje synleg på markoverfalten, og er påvist gjennom prøvestikking. Anlegget ligg rett på undergrunnen, og er dekkja av 30 cm mose og torv.

2) Tjæremile/kolforekomst, Lok 2, Neråssetra, ID 262882

Kolforekomst frå merovingertid tolka som restar etter ei muleg tjæremile i myr, påvist i ein grøfteprofil. Laget er opptil 10 cm tjukt, og er i påvist i om lag 4 meter. Det består ikkje av reint kol, men er jordblanda. Tolkinga er basert på plasseringa, i myrlendt terreng, og at det er fleire ufullstendig forkola trebitar. Den må likevel reknast som usikker. Det blei tatt ei kolprøve, og furu blei datert til 661-774 e.Kr. Lokaliteten er ikkje synleg på markoverflata, men er synleg i grøfta som også har gjort skade på lokaliteten. Anlegget skil seg frå dei andre ved at det er torvlag både over og under kollaget.

3) Kolframstillingsanlegg, Lok 3, Neråssetra, ID 262884

Kolframstillinganlegg under flat mark frå merovingertid-tidleg vikingtid, med tjuknad på 15 cm og utbreiing på om lag 2,5x2,5 meter. Det blei tatt ei kolprøve, og furu blei datert til 688-751 e.Kr. Ut frå dateringsmaterialet er det muleg at mila er noko yngre enn prøva viser. Lokaliteten er ikkje synleg på markoverflata, og er påvist gjennom prøvestikking. Anlegget ligg rett på undergrunnen, og er dekkja av 15 cm mose og torv.

4) Kolframstillingsanlegg, Lok 4, Neråssetra, ID 262886

Kolframstillinganlegg under flat mark frå sein vikingtid, med tjuknad på 10 cm og utbreiing på om lag 2,5x3 meter. Det blei tatt ei kolprøve, og bjørk blei datert til 948-1026 e.Kr. Lokaliteten er ikkje synleg på markoverfalten, og er påvist gjennom prøvestikking. Anlegget ligg rett på undergrunnen, og er dekkja av 20 cm mose og torv.

5) Kolframstillingsanlegg, Lok 5, Neråssetra, ID 262887

Kolframstillinganlegg under flat mark frå sein vikingtid, med tjuknad på 10 cm og utbreiing på om lag 6x4,5 meter. Det blei tatt ei kolprøve, og materiale av furu blei datert til 862-994 e.Kr. Lokaliteten er synleg som ein svak haug på markoverflata, men er påvist gjennom prøvestikking. Haugen er elles vanskeleg å skilje frå omverdenen. Anlegget ligg på eit lag med lys gulkvit sand over undergrunnen, og er dekkja av 20 cm mose og torv.

Vurdering av verdi

Lokalitetane har alle høg kunnskapsverdi om forhistorisk jarn- og kolframstilling i fylket, og frå ein periode som er lite utforska også elles i landet. Dei vil også vere med å supplere dei registreringane som blei gjort i same område i 2015-2016, og kan bidra til å auke kunnskapen om denne regionale produksjonsforma. Lokalitet 2 kan også representere ein hittil ukjent aktivitet.

Lokalitetane har derimot middels opplevingsverdi. Dei ligg i eit relativt autentisk landskap, men er i liten grad synlege på overflata.

Konklusjon

Registreringane i samband med reguleringsendring for E39 Vik-Julbøen har resultert i funn av fire nye kolframstillingsanlegg og eit anna aktivitetsområde som er tolka som ei muleg tjæremile.

Møre og Romsdal fylkeskommune har gjennom planen i 2016 sikra ei større område, med representative funn frå området. Dette vert ikkje endra. Utvidinga resulterte i fem nye lokalitetar, men det er vanskeleg å finne alternativ til desse ut frå føremålet med planen.

Vurdert opp mot planen sin samfunnsverdi, samt mangelen på gode alternativ, finn vi difor å rå til at det vert gjeve dispensasjon frå lov om kulturminne §§ 3, 4 og 6, med vilkår om arkeologisk utgraving av ID 262879, 262882, 262884, 262886 og 262887.

Vi viser også til dispensasjonen som blei gitt i 2016 vedrørende ID 162604, 213551, 213552, 214083, 215411, samt til vår fremjing datert 22.06.2016 som inneheld meir informasjon om desse lokalitetane, og ber om at desse vert vidareført.

Vi har i samråd med Statens vegvesen og Vestnes kommune fått utsatt frist til 10. desember 2020, og ber om svar i saka seinast innan **8. januar 2020**.

Med helsing

Heidi-Iren Wedlog Olsen
fylkeskultursjef

Bjørn Ringstad
fylkeskonservator

Kopi:
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Vestnes kommune
Statens vegvesen Region midt

Rådhuset
Postboks 2525

7491	Trondheim
6390	Vestnes
6404	Molde